

8. Стернберг Р. Практический интеллект / Роберт Стернберг // Practical Intelligence in Everyday Life. – СПб.: Питер, 2002. – 272 с. – (Мастера психологии).
9. Теплов Б.М. Избранные труды. В 2-х т. Т.1. / Б.М. Теплов. – М.: Педагогика. – 1985. – 329 с.

Г.В. БЕЛЕНЬКАЯ. АДАПТАЦИЯ ОДАРЕННЫХ ДЕТЕЙ К УСЛОВИЯМ ОБУЧЕНИЯ В НАЧАЛЬНОЙ ШКОЛЕ

Резюме. В статье рассмотрены вопросы адаптации одаренных детей к обучению в первом классе начальной школы. Освещены трудности, с которыми сталкивается одаренный ребенок в школе, а также трудности учителя в работе с ним. Автор предлагает взглянуть на творчество ребенка как своеобразную форму лидерства и показывает возможности организации образовательной среды начальной школы, поможет в обеспечении успешной адаптации и социализации творчески одаренных детей в первом классе. Среди них - уход от классно-урочной системы организации обучения учащихся первого класса по примеру развитых стран мира - Японии, Англии, Швеции, Финляндии.

Ключевые слова: одаренные дети, дети дошкольного возраста, первоклассники, начальная школа, трудности, перестройка, свобода, организация образовательного пространства.

G.V. BELENKA. ADAPTING GIFTED CHILDREN'S FOR PRIMARY SCHOOL

The summary. The article deals with the adaptation of gifted children for first grade of primary school. It is noted that the transition from preschool to school stage of personal development affects change in the social status of the child, leading activity, loss of spontaneity transition behavior of "I want" to "Yes we must." This is a difficult period of life that gifted children come up with difficulties and often lose their achievements at preschool childhood, such traits as: activity, initiative, and confidence in the natural adult (teacher), sincerity, creativity.

The author presents the difficulties which gifted child encountered at school, teacher's difficulties during the work with these children. It's indicated that gifted child will be successful at school only if they give her freedom in mind, creating learning situations independent overcome difficulties, to ensure a positive emotional background of communication and collaboration with peers. The author proposes to look at the work of the child as a form of leadership and proves that gifted person whose actions encourage others to creative transformation of the world entails, helps reveal the potential of those around you. Therefore the author of the article emphasizes that attention to gifted children is a necessary condition for the development of each child's team and the key to his elevation as in cognitive and in the moral and creative plans.

In the article the main point is devoted to that the modern educational environment of the school and the created historically not been fundamental changes since Ptolemy Academy. The following new features of primary school educational environment so as to help gifted children successfully adapt and undergo socialization in the first grade of general school. Among them are: a departure from class-task system of training children in the first class of the example of developed countries – Japan, England, Sweden, and Finland. The necessity of changing educational environment not towards saturation its various gadgets and towards finding learning through free activities, providing children acquiring the necessary knowledge, develop their inclinations, abilities, individual needs and interests.

Key words: gifted children, preschool children, first graders, elementary school, difficulties, alteration, freedom, organizing educational space.

Одержано редакцією 16.04.2015 р.

УДК: [372. 8: 346. 548. 004] - 053. 5

Н.М. ЩЕРБАКОВА

ІНФОРМАЦІЙНО-КОМП'ЮТЕРНІ ТЕХНОЛОГІЇ У ФОРМУВАННІ В УЧНІВ ПОЧАТКОВОЇ ШКОЛИ ЦІННІСНОГО СТАВЛЕННЯ ДО ВЛАСНОГО ЗДОРОВ'Я

Резюме. У статті розглядаються деякі інноваційні підходи до формування ціннісного ставлення школярів до власного здоров'я. Зокрема акцентується увага на використанні в процесі вивчення навчального предмета «Основи здоров'я» інформаційно-комп'ютерних технологій, що надає можливість сформуванню в учнів початкової школи не лише знання про необхідність дбайливого ставлення до власного життя та здоров'я, але й формувати практичні навички школярів. Використання інформаційно-комп'ютерних технологій дає можливість залучати учнів до активної діяльності в процесі якої вони закріплюють набуті знання та вміння й отримують позитивні емоції від роботи.

Ключові слова: інформаційно-комп'ютерні технології, учні початкової школи, життя, здоров'я ціннісне ставлення, здоров'язберігаюче середовище.

Постановка проблеми. У Державному стандарті початкової загальноосвітньої школи серед виділених галузей важливе місце має освітня галузь “Здоров'я і фізична культура”, завданнями якої є створення здоров'язберігаючого середовища та набуття учнями відповідних знань, навичок збереження, зміцнення власного здоров'я й формування на цій основі ціннісного ставлення до нього. Ці завдання вирішуються у навчально-виховному процесі початкової школи, перш за все, шляхом вивчення навчального предмета «Основи здоров'я». Ключовими поняттями цього навчального предмета є “життя”, “здоров'я” та “здоровий спосіб життя” у його структурі визначено фізичну, соціальну, психічну і духовну складові. У даній статті увага в основному

зосереджуватиметься на формуванні в учнів початкової школи ціннісного ставлення до фізичного здоров'я. А для цього, як свідчить сучасна наука і педагогічна практика, у традиційну систему навчання необхідно впроваджувати інноваційні тенденції, зокрема активно використовувати інформаційно-комп'ютерні технології.

Аналіз останніх публікацій. Інноваційні стратегії початкової освіти досліджує багато вітчизняних та зарубіжних учених (В. Андрієвська, Н. Бібік, М. Вашуленко, Д. Гамільтон, М. Євтух, Л. Коваль, Н. Олефіренко, В. Паламарчук, О. Савченко, А. Хаберман, О. Шликова та інші). Науковці доводять, що впровадження педагогічних інновацій з використанням інформаційно-комп'ютерних технологій надає можливість вчителю більш ефективно вирішувати основні освітні завдання в контексті особистісно орієнтованого навчання та забезпечувати прийоми активізації пізнавальної діяльності учнів.

Дослідники, характеризуючи здоровий спосіб життя, як правило, виділяють рівень, якість і стиль життя. *Рівень життя* розуміється як ступінь задоволення матеріальних, культурних та духовних потреб дитини; *якість життя* – це, перш за все, цікава для дитини діяльність, взаємостосунки в сім'ї, дитячому колективі, характерні особливості соціального оточення; *стиль життя* – це можливість проявляти самостійність, ступінь захищеності дитини, її здатність бути собою. Педагоги і батьки повинні прагнути не тільки до забезпечення сприятливих для дитини умов життя, але й навчити її самостійно турбуватися про свою безпеку.

У науці «здоров'я» розглядається як природний стан організму, що характеризується відсутністю будь-яких відхилень від норм, захворювань, які можуть виникнути під впливом біологічних і соціальних факторів, і яке проявляється у відчутті комфортності, бадьорості, упевненості. Здоров'я – це комплексна фізіологічна, біологічна, психологічна і педагогічна категорія, яка відображає адаптаційні резерви організму під час взаємодії із зовнішнім оточенням (О. Аксьонова, Н. Амосов, Т. Андрущенко, Н. Березина, Е. Богинич, Е. Вільчковський, Н. Галєбарник, Л. Гримак, М. Гуменюк, Н. Денисенко та інші).

Дані наукових досліджень свідчать про те, що здоров'я людини залежить на 10 % від медицини, на 20 % від екології, близько 20 % від спадковості і на 50 % від умов і способу життя. Спосіб життя – уявлення про те, як жити, щоб не хворіти, уміння і навички догляду за тілом, організація власного життя за розпорядком, збалансоване харчування, загартування, фізичні вправи, уміння встановлювати позитивні взаємостосунки, аналізувати і розуміти свій настрій, керувати власними емоціями тощо.

Дитина – істота активна, яка може саморозвиватися у процесі подолання протиріч між нею і реальністю. Із цього можна зробити висновок, що діти розвиваються через знайомство зі світом і їх виховання буде успішним, якщо вони матимуть можливість активно сприймати навколишнє середовище, вільно поводитися в ньому, взаємодіяти з живими об'єктами, предметами, відчувати їх, впливати на них. При цьому використання інформаційно-комп'ютерних технологій у навчанні дозволяє накопичувати знання та вміння, розширювати досвід, оптимізувати зазначені процеси. особливо це важливо для учнів початкової школи.

Метою статті є обґрунтування важливості використання інформаційно-комп'ютерних технологій під час вивчення у початковій школі навчального курсу «Основи здоров'я».

Виклад основного матеріалу дослідження. Характерним чинником розвитку сучасної освіти є широке впровадження в навчальний процес інформаційно-комп'ютерних технологій, що зумовлено потребами сьогодення. Г. Вишинська, В. Гайденко, Г. Гамрецька, О. Молчанюк, І. Предборської відзначають необхідність використання комп'ютерних технологій як засобу посилення функціональності змісту й забезпечення мотивації учнів у процесі навчання. Саме комп'ютерні технології дозволяють істотно оптимізувати процес навчання. Завдяки цьому він може стати цікавішим, емоційно насиченішим, динамічнішим і наочнішим. Використання інформаційно-комп'ютерних технологій дає можливість організувати гнучке управління навчальною діяльністю, інтенсифікувати і активізувати навчання. Привертає увагу й те, що комп'ютерні технології надають інформацію в зручній для учнів формі – у вигляді графіків, таблиць, діаграм, екранних картинок тощо.

Якщо розглядати комп'ютер як засіб навчання, то можна сказати, що він виступає в ролі активного учасника навчального процесу. Дослідники (Я. Галета, Г. Вишинська, Г. Гамрецька, Л. Коновалець, С. Шаров та ін.) доводять, що комп'ютер сприяє підвищенню ефективності навчання. Використання комп'ютера дає можливість учневі виконувати пізнавальне завдання у зручній для нього час, повторно завантажити блок навчального матеріалу, провести самоконтроль тощо. Використання мультимедійних засобів під час навчання дозволяє підвищити рівень опрацювання навчального матеріалу через одночасне поєднання зорового та слухового сприйняття [4, 35].

Запровадження в навчальний процес комп'ютерних технологій відкриває нові способи отримання інформації, що сприяє розвитку пізнавальної самостійності, оскільки дозволяє стимулювати інтерес учнів до самостійної пізнавальної діяльності. Як свідчать результати нашого дослідження серед головних дидактичних функцій, що мають бути реалізовані за допомогою комп'ютера у процесі навчання можна виокремити такі: пізнавальна, дидактична, розвивальна, дослідницька, комунікативна, контрольна. Результативність використання інформаційно-комп'ютерних технологій залежить від того, наскільки воно відповідає структурі уроку і змісту навчального матеріалу, наскільки вчитель урахував специфіку класу (вікові особливості, загальний рівень розвитку учнів, їх підготовку з певної теми, вміння працювати з мультимедійною інформацією тощо).

Т. Волобуєва зазначає, що головна відмінна риса нових інформаційних технологій від старих полягає в тому, що вони надають практично необмежені можливості для самостійної та спільної творчої діяльності викладача й учня. Автор також звертає увагу на те, що «нові інформаційні технології», які використовуються у навчанні учнів початкової школи сприяють розкриттю, збереженню й розвитку індивідуальних здібностей

учнів, унікальному поєднанню особистих якостей; формуванню в учнів пізнавальної активності, прагнення до самовдосконалення; забезпеченню комплексності вивчення явищ дійсності, неперервності взаємозв'язку між природознавством, технікою, гуманітарними науками й мистецтвом; постійному динамічному оновленню змісту форм і методів навчання та виховання [2, 39-40].

Застосування комп'ютерних технологій у навчанні вносить у розвиток учнів різні зміни, що стосуються як пізнавальних, так і емоційно-мотиваційних процесів; вони впливають на характер самостійної пізнавальної діяльності школяра, при цьому зазначається посилення його пізнавальної мотивації під час роботи з комп'ютером, але й з іншою інформацією. Так, запровадження інформаційно-комп'ютерних технологій у навчальний процес під час вивчення навчального предмета «Основи здоров'я» надає можливість сформувати в учнів початкової школи знання про те, що інстинкт самозбереження – невід'ємна й значуща характеристика людської особистості. Саме цей інстинкт стимулює прагнення людини уникнути небезпеки, створити навколо себе життєвий простір, який забезпечить їй комфортні умови для життя.

Але поки дитина ще недосвідчена і зробити це самостійно не може, у неї немає досвіду, є лише велике бажання і прагнення. Якщо взяти недостатній соціальний досвід учня початкової школи і різноманітність тих складних небезпечних життєвих ситуацій, у які він потрапляє, то стає зрозумілим, чому так важливо, щоб дорослі навчали його розуміти, оцінювати негативні фактори і вміння протистояти їм. Дорослі можуть навчити дитину самостійно приймати рішення в екстремальних ситуаціях, установлювати адекватні стосунки з найближчим оточенням. Чим менша дитина, тим їй складніше орієнтуватися в мінливому навколишньому світі. Тому дорослі повинні створити необхідний для нормального розвитку дитини вільний простір, забезпечувати самостійну діяльність без обмежень (відповідно до вікових особливостей), задовольняти інтерес дитини до того, що її оточує. Дорослим необхідно пам'ятати, що не можна надавати дитині занадто багато самостійності, тому що дитина може піддаватися небезпеці, але й штучно обмежувати активність дитини теж не можна. У всьому повинне бути почуття міри.

Коли дитина йде до школи, то проблеми безпеки її життя і здоров'я набувають особливої актуальності. Якщо взяти до уваги, що життя дитини дошкільного віку більш-менш безпечне (у дитячий садок його приводять, а ввечері забирають батьки, під час перебування у дошкільному навчальному закладі відповідальність за його життя беруть на себе вихователі тощо), то життя школяра менш контрольоване та менш захищене. Тому проблема виховання у дітей готовності до збереження власного життя та здоров'я потребує особливої уваги дорослих. Слід враховувати, що зміна соціального статусу дитини “дошкільник – школяр”, викликає в неї бажання вважати себе дорослою і прагнення на цій основі проявляти невинуватий сміливість і самостійність. Підтримка та захист життя і здоров'я дитини з боку батьків і вчителів не виключає, а постійно підвищує вимоги до накопичення досвіду її власної поведінки на вулиці, вдома, особливо, коли вона залишається сама, під час спілкування із знайомими та незнайомими людьми.

Для вивчення сучасного стану проблеми, яку ми досліджуємо на практиці, проведено опитування вчителів початкових класів. З цією метою їм було запропоновано питання, відповіді на які дали можливість констатувати, яке значення педагоги надають вивченню предмета “Основи здоров'я”, як вони знайомлять учнів з доступними для них поняттями про життя та здоров'я, які прийоми та методи використовують у роботі зі школярами. Усі педагоги, що брали участь у нашому дослідженні високо оцінили значущість вивчення цього навчального предмета саме у початковій школі. Учителі підкреслювали вікові особливості цих дітей і протиріччя між бажанням бути сміливим, самостійним та тим незначним досвідом їхньої поведінки, наявності деяких знань про небезпечність і готовність діяти відповідно до правил безпеки. Вчителі також відмічали, що предмет “Основи здоров'я” викликає в учнів зацікавленість, сприяє формуванню у них позитивної мотивації на здоровий спосіб життя.

Відповіді вчителів, а також наші цілеспрямовані спостереження показали, що на заняттях діти знайомляться з правилами безпеки на дорозі, в транспорті, на воді; накопичують знання про настрій, емоції; вчать адекватно поводитися в різних ситуаціях. Педагоги називали теми, що викликають в учнів бажання продовжити розмову про певні конкретні випадки: пожежа вдома, у лісі, купання в недозволених місцях, турбота про домашніх тварин, зустріч у дворі з бездомними собаками, гра з рослинами (амброзія, дурман-трава тощо), які викликають алергію та багато інших. Називаючи різні методи ознайомлення дітей з правилами поведінки, більшість учителів вважала ефективним використання інформаційних комп'ютерних технологій, зокрема медіа-презентації, які вчителі готують самостійно, а також вже готові програмні засоби, у тому числі розвивальні мультиплікаційні фільми: «Поради тітоньки Сови», «Уроки обережності», «Спасик та його друзі», «Смішарики» тощо. Саме вони надають можливість у цікавій для дітей формі отримати знання та побачити конкретні приклади поведінки у різних життєвих ситуаціях.

Спілкування з героями мультиплікаційних фільмів створює ігрову ситуацію. Дитина мов би бере участь у діях, які виконують герої фільму. Педагогічний аспект використання гри, як форми співтворчості, у початкової школі розкривається в організації діалогової взаємодії під керівництвом педагога. Чому саме гру визначаємо як ефективний метод у роботі з учнями під час вивчення ними навчального предмета “Основи здоров'я”. По-перше, це діти, яким тільки виповнилося шість-дев'ять років. І для них гра все ще залишається важливим видом діяльності. Багато з цих дітей ще “недограли” (Д. Ельконін), вони хочуть гратися. У школу вони беруть із собою цікаві іграшки, прагнуть гратися не тільки на перерві, але й на уроці, коли учитель цього не помічає. По-друге, створення ігрових ситуацій на уроках з використанням інформаційно-комп'ютерних

технологій дозволяє вчителю під час вивчення предмета “Основи здоров’я” вирішувати водночас два завдання: 1) накопичення, осмислення, засвоєння учнями знань, які пов’язані із небезпечністю у життєвих ситуаціях і з необхідністю збереження власного життя та здоров’я, а також здоров’я близьких йому людей; 2) формування у них умінь та навичок поведінки, тобто вправління у конкретних педагогічних ситуаціях (як поводитися в екстремальних ситуаціях, як проявляти турботу про старших та менших за віком людей, як поводитися з незнайомими людьми тощо).

У грі дитина має можливість неодноразово повторювати дії у віртуальній (уявній) формі, набуваючи досвіду правильної поведінки. Гра мотивує пізнавальну діяльність дитини. Мотивація, як правило, здійснюється легше завдяки комп’ютеру, тому що він – звичний засіб інформації, школярі зустрічаються з ним удома, в магазинах та банках, де бувають з батьками, на вокзалах, в лікарнях тощо. Значний мотиваційний вплив має і те, що зміст навчального матеріалу подається шляхом використання інформаційно-комп’ютерних технологій представлений в ігровій, яскравій, привабливій цікавій формі.

Наприклад, у 1 класі під час вивчення теми «Харчування і здоров’я» вчителю потрібно подати навчальний матеріал про овочі, фрукти, молочні продукти, їх значення для росту й розвитку так, щоб школярі його сприйняли, осмислили, запам’ятали та використовували у своєму повсякденні. Враховуючи те, що учні початкових класів вразливі, чутливі, непосидючі, то організація роботи на уроці тільки за допомогою традиційних методів та засобів унаочнення буде недостатньою для досягнення запланованого. Найкраще, якщо педагог застосує на уроці мультимедіапрезентацію. За її допомогою він зможе ефективно візуалізувати статичну й динамічну інформацію, дібрати необхідний навчальний матеріал, підготувати завдання, враховуючи вікові особливості учнів. Такий підхід забезпечить більш високий рівень засвоєння ними навчального матеріалу, крім того у них розвиватиметься аналітичне мислення, готовність, прагнення самостійно здобувати нові знання.

Ця тема має своє продовження й у 2 класі, але завдання ускладнюються зміст знань поширюється. Так, учні мають можливість доповнити та поглибити свої знання з теми «Харчування і здоров’я». Для того, щоб ознайомити дітей з культурою харчування та правилами поведінки за столом краще, якщо учитель використає інформаційно-комп’ютерні технології, зокрема підготує мультипрезентацію, яка складатиметься з двох частини. У першій частині педагог використовуватиме інформаційні слайди, сприймаючи які, учні поповнять свої знання про правильне харчування та культуру поведінки за столом. При цьому вчитель має залучати особистий досвід учнів до обговорення слайдів. Друга частина презентації надасть можливість дітям виконувати інтерактивні завдання за допомогою інформаційно-комп’ютерних технологій (серед завдань можуть бути такі: знайди зайвий предмет, знайди правильне закінчення прислів’я; накрий на стіл; прокоментуй малюнок тощо). Це допоможе школярам закріпити набуті знання та вміння й отримати позитивні емоції від роботи.

Проте вчитель, розробляючи слайди для презентацій, повинен враховувати вікові особливості дітей: слайди не варто переобтяжувати інформацією; текстову інформацію, яку потрібно прочитати учням, краще набирати великим шрифтом, тоді коментарі до ілюстрацій добре переглядати навіть із останньої партії.

Як показує досвід нашої роботи, для того щоб забезпечити засвоєння учнями конкретних знань про безпеку життєдіяльності й здоровий спосіб життя, про дієві правила поведінки, необхідно у навчальний процес упроваджувати інформаційно-комп’ютерні технології. Це дасть можливість підготувати учнів до моделювання навчальних ситуацій, сприйняття подій, явищ та процесів у динаміці. Крім того саме інформаційно-комп’ютерні технології можуть забезпечити візуалізацію й відображення на великому екрані недоступних безпосередньому сприйняттю процесів і явищ; інтерактивне управління процесами, змодельованими на екрані (віртуальна участь дітей у різних ситуаціях).

Отже, з усього зазначеного вище можна зробити висновок про те, що використання інформаційно-комп’ютерних технологій забезпечує таку презентацію навчального матеріалу, за якої дитина сприймає його одразу декількома органами чуттів паралельно, а не послідовно, як це робиться під час традиційного навчання. Як наслідок, при комбінованому впливі на учня через зір, слух він охоче включається до активної пізнавальної діяльності, прагне до самостійного виконання дій. Навчальний матеріал засвоюється учнями осмислено, надовго запам’ятовується, крім того школярі мають можливість накопичувати досвід практичної поведінки, що дуже важливо для формування ціннісного ставлення дітей до власного здоров’я.

ЛІТЕРАТУРА

1. Андрієвська В.М. Проектування дидактичних ситуацій у навчанні молодших школярів з використанням комп’ютера: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. пед. наук.: 13.00.09 “Теорія навчання” / В.М. Андрієвська. – Х., 2009. – 20 с.
2. Волобуєва Т.Б. Розвиток творчої активності учнів молодших класів засобами нових інформаційних технологій навчання: дис. ... канд. пед. наук.: 13.00.01 “Теорія та історія педагогіки” / Т.Б. Волобуєва – К., 1996. – 190 с.
3. Савченко О.Я. Виховний потенціал початкової школи: посібник для вчителів і методистів початкового навчання / О.Я. Савченко. – [3-є вид., без змін.] – К.: Богданова А.М., 2009. – 226 с.
4. Савченко Н.А. Использование мультимедиа-технологий в общем среднем образовании. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: Humanities.edu.ru. – Назва з екрану.

5. Філософські абрисы сучасної освіти: монографія / Г. Вишинська, В. Гайдено, Г. Гамрецька [та ін.]; за заг. ред. І. Предборської. – Суми: ВТД “Університетська книга”, 2006. – 226 с.
6. Шакоцько В.В. Методика використання ІКТ у початковій школі / В.В. Шакоцько. – К.: Комп’ютер, 2008. – 128 с.

Н.М. ЩЕРБАКОВА. ИНФОРМАЦИОННО-КОМПЬЮТЕРНЫЕ ТЕХНОЛОГИИ В ФОРМИРОВАНИИ В УЧЕНИКОВ НАЧАЛЬНОЙ ШКОЛЫ ЦЕННОСТНОГО ОТНОШЕНИЯ К СОБСТВЕННОМУ ЗДОРОВЬЮ

Резюме. В статье рассматриваются некоторые инновационные подходы к формированию ценностного отношения школьников к собственному здоровью. В частности акцентируется внимание на использовании в процессе изучения учебного предмета «Основы здоровья» информационно-компьютерных технологий, что дает возможность сформировать у учащихся начальной школы не только знания о необходимости бережного отношения к собственной жизни и здоровью, но и формировать практические навыки школьников. Использование информационно-компьютерных технологий дает возможность привлечь учащихся к активной деятельности в процессе которой они закрепляют приобретенные знания, умения и получают положительные эмоции от работы.

Ключевые слова: информационно-компьютерные технологии, ученики начальной школы, жизни, здоровье, ценностное отношение, здоровьесберегающая среда.

N.M. SHCHERBAKOVA. INFORMATION AND COMPUTER TECHNOLOGIES IN FORMATION IN ELEMENTARY SCHOOL STUDENTS VALUABLE RELATION TO THEIR OWN HEALTH SUMMARY

The summary. This article discusses some innovative approaches to forming valuable attitude of pupils towards their health. In particular, attention is focused on the use of the process of learning a subject "Health Basics" information and computer technologies, which allows you to form a primary school not only knowledge about the need for respect for their life and health, but also to shape the practical skills of pupils. Information and computer technologies provides an opportunity to engage pupils in activities in the course of which they fixed knowledge and skills and get positive emotions from work.

Key words: ICT, pupils of primary school, life, health value treatment, health-environment.

Одержано редакцією 25.02.2015 р.

УДК: 37: 502/ 504 - 053. 5

В.І. СУБОТЮК

ТЕОРІЯ І ПРАКТИКА ЕКОЛОГІЧНОЇ ОСВІТИ МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ НАПРИКІНЦІ ХХ СТОЛІТТЯ: ПРОБЛЕМИ РОЗВИТКУ

Резюме. Розкрито внесок радянських учених у 60-90-ті роки ХХ ст. у розробку теорії екологічної освіти. Проаналізовано ідеї, погляди й головні концепції системи екологічної освіти молодших школярів, наведені у працях провідних спеціалістів екологічної освіти.

Ключові слова: природоохоронна освіта, екологічна освіта, екологічна культура, сталий (зрівноважений) розвиток.

Постановка проблеми в загальному вигляді та її зв'язок із важливими науковими чи практичними завданнями. До початку ХХІ ст. негативний вплив суспільства на навколишнє природне середовище сягнув величезних масштабів, що призвело до виникнення планетарної екологічної кризи.

За умов глобальної екологічної кризи, що охопила всю планету наприкінці ХХ – на початку ХХІ ст. особливої актуальності набуває екологічна освіта. Екологічна освіта – це безперервний спеціально організований процес навчання, виховання та розвитку школяра, спрямований на формування системних наукових і практичних природоохоронних та екологічних знань про довкілля, умінь і навиків екологічної діяльності й формування основ екологічної культури в контексті концепції сталого розвитку.

Пошук людством шляхів духовного відродження та гармонії у стосунках з природою значно актуалізує проблему екологічного виховання особистості й суспільства. Це особливо важливо в наш час, коли розв'язання екологічних проблем неможливе без відповідних світоглядних позицій, переоцінки діяльності людей стосовно до природи. Сьогодні має стверджуватися "... екологічне, етичне та естетичне виховання й формування високої гуманістичної культури особистості, здатності протидіяти проявам бездуховності" (Проект Національної доктрини розвитку освіти України у ХХІ столітті).

У науковій теорії світосприймання людини й природи як єдиної космічної цілісності, розробленій В.І. Вернадським та його послідовниками, особливо очевидна необхідність екологічного виховання підрастаючого покоління, що сприяє успішному "благоговійному" ставленню людей до життя в усіх його проявах як найвищої цінності. Кожна людина з дитинства покликана усвідомити, що природа – це джерело не тільки її фізичного, матеріального, але й духовного життя, у якому особистість керується високоморальними, естетичними, ціннісними орієнтирами, готовністю до творчої діяльності.

Аналіз останніх досліджень і публікацій, у яких започатковано розв'язання цієї проблеми. Екологічна ситуація, яка склалася у світі, настійно вимагає швидкої перебудови людського мислення,